

دانشکده ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی

پایان نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عربی

موضوع:

زیبایی شناسی تکرار در قرآن کریم

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر حسن عبدالهی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر سید حسین سیدی

تهیه و تنظیم:

فرحناز شا هوردی

زمستان ۱۳۹۰

بسمه تعالی

صور تجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

جلسه دفاع از پایان نامه خانم فرحناز شاهرودی دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات عربی در ساعت ۱۲ روز یکشنبه مورخ ۹۰/۱۱/۲۵ در محل دانشکده ادبیات و علوم انسانی با حضور امضا کنندگان ذیل تشکیل گردید. پس از بررسی های لازم، هیأت داوران پایان نامه نامبرده را با نمره به عدد ۱۹۰، به حروف نوزدهم و با درجه عالی مورد تأیید قرار داد / نداد.

عنوان رساله

«زیبایی شناسی تکرار در قرآن»

امضا

هیئت داوران

- استاد راهنما: دکتر حسن عبدالهیی
- دانشیار گروه عربی دانشگاه فردوسی مشهد.
- استاد مشاور: دکتر سیدحسین سیدی
- استاد گروه عربی دانشگاه فردوسی مشهد.
- داور: دکتر عباس طالبزاده
- استادیار گروه عربی دانشگاه فردوسی مشهد.
- داور و نماینده تحصیلات تکمیلی: دکتر علی نوزوی
- استادیار گروه عربی دانشگاه فردوسی مشهد.
- مدیر گروه: دکتر حسین ناظری
- استادیار گروه عربی دانشگاه فردوسی مشهد.

تعهد نامه

اینجانب فرحناز شاهرودی دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات عربی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد نویسنده پایان نامه « زیبایی شناسی تکرار در قرآن » تحت راهنمایی آقای دکتر حسن عبدالهی متعهد می شوم:

- * تحقیقات در این پایان نامه توسط اینجانب انجام شده است و از صحت و اصالت برخوردار است.
- * در استفاده از نتایج پژوهشهای محققان دیگر به مرجع مورد استفاده استناد شده است.
- * مطالب مندرج در پایان نامه تا کنون توسط خود یا فرد دیگری برای دریافت هیچ نوع مدرک با امتیازی در هیچ جا ارائه نشده است.
- * کلیه حقوق معنوی این اثر متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می باشد و مقالات مستخرج با نام « دانشگاه فردوسی مشهد » و یا « Ferdowsi University of Mashhad » به چاپ خواهد رسید.
- * حقوق معنوی تمام افرادی که در به دست آمدن نتایج اصلی پایان نامه تاثیرگذار بوده اند در مقالات مستخرج از رساله رعایت شده است.
- * در کلیه مراحل انجام این پایان نامه، در مواردی که از موجود زنده (با بافتهای آنها) استفاده شده است ضوابط و اصول اخلاقی رعایت شده است.
- * در کلیه مراحل انجام این پایان نامه، در مواردی که به حوزه اطلاعات شخصی افراد دسترسی یافته یا استفاده شده است، اصل رازداری، ضوابط و اصول اخلاق انسانی رعایت شده است.

تاریخ
امضای دانشجو

مالکیت نتایج و حق نشر

- * کلیه حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (مقالات مستخرج، کتاب، برنامه های رایانه ای، نرم افزارها و تجهیزات ساخته شده) متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می باشد. این مطلب باید به نحو مقتضی در تولیدات علمی مربوطه ذکر شود.
- * استفاده از اطلاعات و نتایج موجود در پایان نامه بدون ذکر مرجع مجاز نمی باشد.
- * متن این صفحه نیز باید در ابتدای نسخه های تکثیر شده وجود داشته باشد

تقدیم بہ تو:

«بابا...»

کہ تکرار ہزار «امن یحییٰ» من، خدا را بہ مانندن تو راضی نکرد...

تقدیر و سپاس

خداوندا!

تفسیر "حمد" تو، خود بهترین گواه است که مرار بار ای شکر و سپاس تو نیست؛ پس با همان واژه‌هایی که تو خود آموختی ام می‌گویم: «

الحمد لله رب العالمین»

مادرم!

هنگام سپاس از تو که فرامی‌رسد، قلم بر صفحه فریادمی‌کشد، قاسم کلمات می‌سکند و اندیشه بر سجاده می‌ترشماند زانو می‌زند.

استاد ارجمند جناب آقای دکتر عبدالمی! می‌دانم که در مسیر معرفت یافتن، گام‌هایم کودکانه پیش رفتند؛ لکن، هم‌ی سر مشق‌هایتان را

بر صفحه‌های جان حک ساختم و این سیاه‌مشق من، انعکاس گوشه‌ای از دنیای شامت. سپاس که بی‌دریغ تا پایان با من ماندید.

استاد عزیزم جناب آقای دکتر سیدی! بسیار، ناسکلیانی‌های مرا در کسب آگاهی بر تاقید و تاله‌های مستور علم را، با چراغ دانش خویش، برایم

روشن ساختید. سپاس که حصارهای کشتزار سبز دانش تان را، به روی خوشه‌چینی چون من، هرگز نبستید.

بسمه تعالی

مشخصات پایان نامه تحصیلی دانشجویان
دانشگاه فردوسی مشهد

عنوان پایان نامه: زیبایی شناسی تکرار در قرآن

نام نویسنده: فرحناز شاهرودی

نام استاد(ان) راهنما: دکتر حسن عبدالهی

نام استاد(ان) مشاور: دکتر سید حسین سیدی

دانشکده: ادبیات	گروه: زبان و ادبیات عربی	رشته تحصیلی: زبان و ادبیات عربی
تاریخ تصویب: ۱۳۸۹/۹/۲		تاریخ دفاع: ۹۰/۱۱/۱۵
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد X	دکتری O	تعداد صفحات: ۱۷۵

چکیده پایان نامه:

زیبایی شناسی به عنوان علمی که به تحلیل مولفه های زیبایی در آثار ادبی و کیفیت بازتاب آن در روح انسان می پردازد، با تمرکز بر متون اصیل و ارزشمند، ارزش واقعی آن ها را بازمی شناسد. در این بین، قرآن کریم که معجزه ای جاویدان پیامبر اسلام است، با ممتاز بودن جنبه های بلاغی خویش، همواره مورد توجه قرآن پژوهان و ادبای اهل فن بوده است و تکرار به عنوان یکی از جنبه های بلاغی و مولفه های زیبایی شناختی، اگرچه اغلب با بی مهری از سوی افراد مذکور روبرو بوده؛ اما تفوق و ارج خویش را در این کتاب آسمانی به ما می نمایاند. این پژوهش با ارائه دادن تعریفی صحیح از اسلوب تکرار، و شناساندن گونه های اصیل و واقعی آن، به تحلیل کارکرد زیبایی شناختی این فن در آیات الهی می پردازد و بدیع بودن و تمایز فن تکرار را در قرآن با سایر متون ثابت می کند.

کلید واژه:	امضای استاد راهنما:
۱. قرآن	
۲. زیبایی شناسی	
۳. تکرار	
۴. بدیع	
۵. تصریف	
۶. متشابه لفظی	تاریخ:

استماره ملخصه للرساله باللغه العربيه

مديريت الدراسات العليا

الإسم: فرحناز

لقب الطالب: شاهوردي

الاستاذ المشاود: الدكتور بيد حسين بيدى

الاستاذ: الدكتور حسن عبدالرحي

مقطع: الماجستير

فرع:

كلية الآداب و العلوم الإنسانية، قسم: اللغة و الأدب العربي

عدد الصفحات: ١٧٥

تاريخ المناقشه: ١٣٩٠/١١/١٥

عنوان الرسالة: الدراسة الجمالية لأسلوب التكرار في القرآن

المفردات الرئيسة: القرآن، الجمالية، التكرار، البديع، التصريف، المتشابه اللفظي

ملخص "على الأكثر عشر مطور مطبوعه"

يتناول علم الجمال، تحليل عناصر الجمال في الآثار الأدبية القيمة و كيفية صداها في الروح الإنساني و يعرفنا قيمتها الحقيقية. كان القرآن في هذا المجال، موضع عناية الأدباء و علماء القرآن؛ لأنه معجزة النبي الأبدية و لأنه فريد في جماله و جوهه البلاغية و أن أسلوب التكرار في هذا المجال بوصفه، أحد العناصر البلاغية و الجمالية، يظهر سيادته في القرآن، رغم عدم إهتمام العلماء و الأدباء إليه . تعالج هذه الرسالة، جمال التكرار في القرآن الكريم جاء فيها تعريف صحيح للتكرار و بيان انواعه الأصلية و الحقيقية و تحليل جمالية و بديعية هذا الأسلوب في الآيات الألهية و إثبات إبداع القرآن في استخدامه الجميل لهذا الفن و تفوقه على استخدام هذا الأسلوب في النصوص البشرية.

الكلمات الرئيسية: القرآن، الجمالية، التكرار، البديع، التصريف، المتشابه اللفظي

توقيع الاستاذ المشرف

فهرست مطالب صفحه

مقدمه ۱

فصل اول

کلیات

۱-۱. بررسی معنا شناختی تکرار ۷

۱-۱-۱. مفهوم لغوی ۷

۱-۱-۲. مفهوم اصطلاحی ۷

۲-۱. کارکرد تکرار در حوزه‌های مختلف ادبیات ۹

۲-۱-۱. تکرار در فصاحت ۹

۲-۱-۲. تکرار در علم معانی ۱۰

۲-۱-۳. تکرار در بدیع ۱۱

۲-۱-۴. تکرار در زبان‌شناسی ۱۱

۲-۱-۵. تکرار در سبک‌شناسی ۱۶

۲-۱-۶. تکرار در زیبایی‌شناسی ۳۱

فصل دوم

تکرار در قرآن

۳۶..... ۱-۲. تکرار در نظر گذشتگان و معاصران

۳۶..... پیشینیان

۳۶..... جاحظ

۳۶..... ابن قتیبه

۳۷..... ابوسلیمان خطابی

۳۷..... ابوہلال عسگری

۳۸..... ابن سنان خفاجی

۳۸..... ابن رشیق

۳۹..... ابن ابی الأصعب

۴۰..... معاصران

۴۰..... گروه اول: موافقان تکرار

۴۰..... عبدالقادر احمد عطاء

۴۱..... صلاح عبد توابع

۴۱..... عزالدین علی السید

۴۱..... گروه دوم: مخالفان تکرار

سید قطب ۴۲

عبدالرحمن میدانی ۴۲

۲-۲. حکمت تکرار در قرآن ۴۲

۱-۲-۲. دلایل دینی تکرار ۴۳

۲-۲-۲. دلایل ادبی و بلاغی تکرار ۵۰

۳-۲. مفاهیم کاربردی تکرار در قرآن ۵۱

۱-۳-۲. مطابقه ۵۲

۲-۳-۲. معادله ۵۵

۳-۳-۲. متشابه لفظی ۵۷

۴-۳-۲. تصریف ۶۳

فصل سوم

انواع تکرار در قرآن و بررسی زیبایی شناختی نمونه ها

۱-۳. زیبایی شناسی تکرار در قرآن ۷۵

۱-۱-۳. نقش تکرار در موسیقی بیرونی آیات ۷۵

۲-۱-۳. نقش تکرار در نظماًهنگ درونی آیات ۷۷

۲-۳. انواع تکرار در قرآن و بررسی زیبایی شناختی نمونه ها 80

80 ۱-۲-۳. تکرار حروف
96 ۲-۲-۳. تکرار صفات صوتی در یک کلمه
97 ۳-۲-۳. تکرار ادات
100 ۴-۲-۳. تکرار کلمه به طور خاص
101 ۵-۲-۳. تکرار یک عبارت
102 ۶-۲-۳. تکرار قالب‌های صوتی یا توازن ایقاعی
106 ۷-۲-۳. تکرار اسلوب
109 ۸-۲-۳. کارکرد تکرار در صنایع بدیعی
110 فاصله
123 جناس
132 طباق
136 عکس یا تبدیل
137 تشابه اطراف
138 تردید
139 تزییل
140 مشاکله
140 إرصاد
141 جمع مع تفریق

141	تقسیم
142	متشابه لفظی (ناهمگونی جزئی در الفاظ آیات مکرر)
147	تصریف
159	متشابه لفظی - تصریف
163	نتیجه گیری
166	فهرست منابع

پیوست فهرست

صفحه	مجموعه و جداول
19	۱-۱ جدول فراوانی تکرار حروف در قرآن
۲۰	۲-۱ جدول تکرار حروف به ترتیب بیشترین فراوانی در قرآن
۲۲	۳-۱ جدول بسامد تکرار فواصل در سوره‌های مکی
۲۳	۴-۱ جدول بسامد تکرار فواصل در سوره‌های مدنی
۲۵	۵-۱ جدول سوره‌های قرآن کریم از نظر فراوانی استفاده از تکرار فاصله‌های همسان و غیر همسان
۷۳	۱-۲ نمودار تقسیم بندی تکرار بر اساس تکرار لفظ و تکرار معنا
۸۳	۱-۳ جدول کلمات «قتل» و «ذبح» در حالت مضاعف
۸۶	۲-۳ جدول کلمه ی «میت» در دو حالت مخفف و مشدد
۱۰۶	۳-۳ جدول تکرار قالب صوتی (تکرار نحوی)
۱۳۵	۴-۳ جدول طباق سلب در واژه‌ی «علم»
۱۴۸	۵-۳ جدول تصریف در مفهوم واحد
۱۶۱	۶-۳ جدول تصریف در مفاهیم واحد به شیوه‌ی رابطه‌ی علی و معلولی

مقدمه

زیبایی‌شناسی با عنوان علمی مستقل، از قرن هفدهم و هجدهم در اروپا ظهور پیدا کرد و با بر عهده گرفتن تحلیل دریافت و بازتاب «زیبایی» در روح انسان در انواع هنرها از جمله ادبیات، رشد و نمو یافت. در پی آن، آثار ادبی که از شهره و آوازه‌ی بلندی برخوردار بودند، توسط محققان با ذره‌بین زیبایی‌شناسی مورد نقد و بررسی قرار گرفتند و ارزش واقعی هر کدام باز شناخته شد.

در این میان، قرآن کریم به عنوان کتابی که معجزه‌ی جاویدان پیامبر اکرم (ص) بوده و از میان دیگر کتب آسمانی از تحریف و آسیب‌های احتمالی دور مانده است؛ به علت رویکرد بلاغی در ارائه‌ی آیات خویش همواره مورد توجه و عنایت پژوهشگران حوزه‌ی ادب بوده است. گرچه مطالعات زیبایی‌شناسی در قرآن در ابتدا تنها به مباحثی چون نظم و اعجاز قرآن منحصر می‌شد، لکن اولین سنگ بنای زیبایی‌شناسی قرآن منوط به همین دو مقوله می‌گردد و علما و مفسران بزرگ اسلام با اهتمام به این دو امر در حقیقت اولین گام‌های مهم را در شناساندن وجوه مختلف زیبایی قرآن برداشتند.

رساله‌ای که پیش روی دارید، با عنوان «زیبایی‌شناسی تکرار در قرآن» با تمرکز بر اسلوب «تکرار» به عنوان یکی از انواع فنون بلاغی که در قرآن به کار گرفته شده، سعی در نمایاندن وجوه گوناگون زیبایی این فن را در آیات الهی دارد.

پدیده‌ی تکرار گرچه همواره با بی‌مهری و ناخوشایندی از سوی ادیبان و ناقدان روبرو بوده است، اما در هنرنمایی شگفت خود در قرآن کریم در خلق صنایع مختلف بدیعی و ایجاد تنوع در ارائه‌ی آیات، تفوق و ارج خویش را بر سایر اسلوب‌های سخن به ما نمایانده است. بهره‌گیری خارق‌العاده قرآن از این ابزار در بیان مفاهیم و تقویت معانی چنان زیاد است که می‌توان به شیوع کارکرد تکرار در تمام سوره‌ها اذعان داشت؛ چه حتی مزین شدن پایان‌بندهای آیات به حروف یکسان، خود جلوه‌گری گاه به گاه این فن را در جای جای قرآن متذکر می‌شود. این مطلب خود علاوه بر آن است که تکرار با آفرینش انواع سجع‌ها، جناس‌ها، انواع خاصی از طباق و آرایه‌های دیگری از جمله تردید، عکس، تشابه اطراف، مشاکله، رد العجز علی الصدر و... در لابلای کلمات قرآن ظهور یافته است.

در این رهگذر، شناساندن تکرار با عنوان فنی با خصوصیات مذکور، امری ضروری به نظر می‌رسد.

لذا با تدوین این رساله سعی شد، گامی هر چند کوچک در این مسیر برداشته شود.

تقریباً بعد از جاحظ که به طور گذرا در کتابش «الحيوان» به تکرار پرداخته است، بیش تر آنچه در مورد «تکرار در قرآن» نگاشته شد، بررسی آیات مکرری بود که با اندک تغییری در ارائه‌ی الفاظ روبرو بود و با تعبیر «متشابه لفظی» در میان محققان شیوع یافت. از جمله این افراد، أبو الحسن علی بن حمزه کسایی است که در کتاب «متشابه القرآن» به تکرار این آیات و تغییرات جزئی در ارائه‌ی الفاظ آنها توجه کرده است. بعد از او ابن قتیبه دینوری در کتابی با عنوان «تأویل مشکل القرآن» با نامیدن این دسته از آیات به «المشکل» انواع مختلف این نوع از تکرار را بررسی نموده و به چرایی تکرار این آیات پرداخته است. از دیگر افرادی که با رویکرد «متشابه بودن» آیات مکرر به تکرار در قرآن عنایت داشته‌اند، می‌توان به افراد زیر اشاره کرد:

ابوبکر عبدالله بن سلیمان بن اشعث ازدی سجستانی معروف به أبوداود (۳۱۶هـ) در کتاب: رساله فی

متشابه التعبير للفظ فی آیات القرآن

أبو عبدالله محمد بن عبدالله معروف به خطیب إسكافي یا خطیب الری (۴۲۰هـ) در کتاب: درة

التنزیل و غرة التأویل فی البیان الآيات المتشابهات فی کتاب الله العزیز

أبو القاسم محمود بن حمزه کرمانی (۵۰۶هـ) در کتاب: البرهان فی توجیه متشابه القرآن

أبو الحسن علی بن محمد سخاوی (۶۴۳هـ) در کتاب: هدایة المرتاب و غایة الحفاظ و الطلاب فی

تبیین متشابه الكتاب

أبو جعفر احمد بن ابراهیم بن زبیر غرناطی (۷۰۸هـ) در کتاب: ملاک التأویل القاطع لندوی الإلحاد و

التعطیل فی توجیه المتشابه اللفظ من آی التنزیل

لغت‌شناسان، ادیبان، مفسران، قرآن‌پژوهان، متکلمان و ناقدان نیز به تکرار از جنبه‌های مختلف

پرداخته‌اند. با تقسیم‌بندی حوزه‌ی فعالیت هر یک از این افراد، به چند تن از آنان اشاره می‌کنیم:

قرآن پژوهان

ابن ندیم در کتاب «الفهرست»، زرکشی در کتاب «البرهان فی علوم القرآن»، سیوطی در «الإتقان فی

علوم القرآن» بیش تر از دیگران به پدیده‌ی تکرار در قرآن همت گماشته‌اند.

لغت‌شناسان

جنبه‌های زبانی تکرار نیز از توجه محققان این حوزه مستور نمانده است؛ همچنان که ابن فارس (۳۵۹هـ) در کتاب «الصاحبی فی اللغة»، ثعالبی (۴۳۰هـ) در «فقه اللغة و سر العربیة» مطالبی را به این امر اختصاص داده‌اند.

ادیان حوزه‌ی بلاغت و محققان عرصه‌ی إعجاز قرآن

ادیان با رویکرد ادبی به تکرار نگریسته‌اند و با شناساندن جنبه‌های بلاغی آن، سعی در معرفی تکرار به عنوان یکی از اسلوب‌های إعجاز قرآن کریم داشته‌اند. برای نمونه می‌توان به افراد ذیل اشاره کرد: خطابی (۳۸۸هـ) در «بیان إعجاز القرآن»، به اقلانی (۴۳۰هـ) در «إعجاز القرآن»، ابن اثیر در «المثل السائر فی أدب الکاتب و الشاعر»، عزالدین بن عبد السلام در «الإشارة إلى الإيجاز فی بعض أنواع المجاز»، سجلماسی در «المنزع البدیع»، ابن عتیق در «نخبة الأذهان فیما وقع من التکریر فی القرآن»، طوفی سلیمان در «الإکسیر فی علم التفسیر»، محمد ابوزهره در «المعجزة الكبرى»، محمد قطب در «دراسات القرآنیة»، محمد صادق درویش در «إعجاز القرآن الکریم».

مفسران

مفسران نیز از اشاره به پدیده تکرار، اهمیت و بیان چرایی آن در جاهای مختلف قرآن غفلت نکرده‌اند و در تفاسیر خود ذیل هر آیه مکرر به بررسی وجوه گوناگون آن پرداخته‌اند. از جمله آن‌ها: فخررازی در «مفاتیح الغیب»، زمخشری در «الکشاف عن حقائق غوامص التنزیل»، آلوسی در «روح المعانی»، محمد طاهر بن عاشور در «التحریر و التئویر»، هستند که به جنبه‌های ادبی تکرار بیش از دیگران همت گماشته‌اند.

پژوهشگران و ناقدان معاصر

محققان و ناقدان معاصر با تأکید بر سهل و ممتنع بودن به‌کارگیری اسلوب «تکرار» در انواع متون نظم و نثر، به وضع معیارهایی در این به‌اره پرداخته و به ارائه انواع جلوه‌های «تکرار» در شعر و نثر، روی آورده‌اند که از جمله‌ی آنان می‌توان به نازک الملائکه در کتاب «قضايا الشعر المعاصرة»، عزالدین علی السید در کتاب «التکریر بین المثیر و التائیر» اشاره کرد.

برخی نیز با مهم انگاشتن تبیین چرایی تکرار قصه، به این نوع از تکرار در قرآن توجه بیشتری نشان داده‌اند. محمد باقر حکیم در کتاب «علوم القرآن» با اختصاص دادن فصلی به تکرار قصه، به این مهم پرداخته است. همچنین محمد محمود حجازی در «الوحدة الموضوعية في القرآن الكريم» با همین شیوه به تکرار قصه و بیان حکمت آن در قرآن اشاره کرده است. برخی نیز از جمله محمد احمد خلف الله در «الفن القصصي في القرآن الكريم» و مأمون فریز جرار در «خصائص القصص الإسلامية» در طی پژوهش‌هایی مستقل با تحلیل اسلوب قصه در قرآن به طور خاص، به بیان شیوه‌های ارائه و علت تکرار این داستان‌ها پرداخته‌اند.

مطالعه و بررسی آثار پیشینیان و حتی معاصران گویای این حقیقت بود که آنان خواسته یا ناخواسته با ارائه‌ی تعریف‌هایی ناقص از فن تکرار، باعث محدود شدن دامنه‌ی کارکرد آن در انواع متون و از جمله قرآن گشته‌اند. اما این رساله به جهت جامعیت و شمول کامل آن بر انواع وجوه زیبایی‌شناختی تکرار حائز اهمیت است؛ چرا که با تأمل بسیار و تحلیل تعاریف گذشته، تعریفی جدید و کامل و قابل اعتماد از فن تکرار ارائه داده و تمام دانسته‌ها و مطالب حاصل در این پژوهش بر اساس همین تعریف بنا نهاده شده است، تا هدف از این رساله که همانا بیان زیبایی وجوه متعدد تکرار است، با مبنا و اصلی محکم نمایانده شود. در این رهگذر به زیبایی انواع گونه‌های تکرار، از تکرار حرف گرفته تا تکرار معانی و قصص در این پژوهش پرداخته شده است. جنبه‌ی دیگر اهمیت این پژوهش، نظم و بررسی منطقی مطالب در نشان دادن پیوند زیبای لفظ و معنا، در هنرنمایی فن تکرار است.

اما ره آورد این پژوهش، در پاسخ به سؤالات زیر است:

- ۱- چه تعریفی می‌توان از اسلوب تکرار ارائه داد که جامع تمام انواع آن باشد؟
- ۲- جنبه‌های زبانی و سبک شناختی تکرار کدام است؟
- ۳- فنونی از جمله متشابه لفظی و تصریف با چه استدلالی ذیل تکرار قرار می‌گیرند؟
- ۴- حکمت تکرار در قرآن چیست؟
- ۵- گونه‌های متعدد تکرار که با دارا بودن جنبه‌ی زیبایی‌شناختی در قرآن در تقویت معنا مؤثر می‌افتند کدامند؟

برای دستیابی به پاسخ این سؤالات، این رساله در سه فصل تدوین شده است:

فصل اول: کلیات بحث از جمله: تعریف لغوی و اصطلاحی تکرار، نقش تکرار در انواع بلاغت از قبیل فصاحت، معانی و بدیع، بیان کارکرد تکرار در مباحثی چون زبان‌شناسی و سبک‌شناسی، و اشاره‌ای کلی به مبانی زیبایی‌شناسی تکرار

فصل دوم: بیان دیدگاه‌ها در مورد تکرار، بیان حکمت تکرار در قرآن، و شناساندن بعضی از انواع مهم و مورد مبحث تکرار در قرآن

فصل سوم: برشمردن اقسام تکرار در قرآن و بیان وجوه زیبایی‌شناختی آن‌ها با ذکر آیات

در این قسمت اشاره به نکاتی چند ضروری می‌نماید:

۱- برخی از مطالب این تحقیق از دو جنبه مورد بررسی قرار گرفته‌اند؛ به عنوان مثال «متشابه لفظی» یک بار از لحاظ ماهیت، ارتباط آن با تکرار، انواع کارکرد آن در قرآن، و در جایی دیگر از لحاظ تأثیر معنایی و زیبایی‌شناختی مورد بررسی قرار گرفته است و تکرار این عنوان یا عناوین دیگر به منزله‌ی تکراری بودن مطالب نیست.

۲- ترجمه‌ی آیات بر اساس ترجمه‌ی محمد مهدی فولادوند بوده است.

در پایان، زحمات بی دریغ و صبر استاد عزیز و ارجمندم، جناب آقای دکتر عبدالهی را در به ثمر نشستن این پژوهش، ارج می‌نهم و از ایزد منان برای ایشان، سلامتی و سرافرازی آرزو می‌کنم که گر راهنمایی‌های ایشان نبود، این رساله به سرانجام شایسته‌ی خویش نمی‌رسید. همچنین بر خود می‌دانم که از استاد عزیزم جناب آقای دکتر سیدی، که حضور و ارشادات همیشگی‌شان برایم قوت قلب و اشتیاق مضاعف در پیمودن این مسیر فراهم نمود، نهایت قدردانی را داشته و تندرستی و موفقیت ایشان را از خداوند متعال خواستارم.

فصل اول

کلیات